Z otvoritve razstave Med nevidnim in prisotnim odtisom (Vojko Stiplovšek)

Ne zgolj ponovitev preteklega dogodka

Razstava Med nevidnim in prisotnim odtisom v KiBeli

MARJETA CIGLENEČKI

Do 11. maja bo v KiBeli, prostoru za umetnost, na ogled razstava grafičnih listov z naslovom Med nevidnim in prisotnim odtisom, ki so jo pod mentorstvom prof. **Samuela Grajfonerja** pripravili študentje z Oddelka za likovno umetnost na mariborski Pedagoški fakulteti. Razstava v prvem hipu deluje kot pogled nazaj v junij 2012, ko so študentje in njihov mentor v okviru programa Evropska prestolnica kulture – Maribor 2012 (sklop RAZ:UM) pripravili dogodek z enakim naslovom: na ploščadi pred rektoratom univerze so odtiskovali grafične liste s pomočjo cestnega valjarja.

Dogodek je bil nadvse atraktiven. S povečanjem dimenzij in s prenosom tehničnega postopka v javni prostor so študentje učinkovito opozorili javnost na specifičen ustvarjalni proces, ki ga umetnik običajno opravlja v osami ateljeja. V improviziranem razstavišču v pritličju Univerzitetne knjižnice so študentje skladiščili potrebni material, pripravljali matrice in sušili odtisnjene liste, ki so jih pritrdili na vrvi, kakršne uporabljamo za sušenje perila. Zastekljene stene razstavišča so omogočale, da so mimoidoči spremljali celoten postopek. Javno tiskanje grafik je bilo del celovito zastavljenega programa, v katerega so se vključevali profesorji in študentje z Oddelka za likovno umetnost in ga poimenovali Umetnost: ZDAJ. Interier – eksterier. Projekt je vključeval razstave in performanse v galerijah in v javnem prostoru, ob zaključku pa so izdali skrbno oblikovan katalog s spremnimi študijami (Janez Balažic in Mojca Puncer).

Na razstavi v KiBeli razstavljene liste spremljajo fotografije (Vojko Stiplovšek), projicirane na galerijsko steno, kar obuja spomin na dogodek lanskega junija. Pa vendar razstava Med nevidnim in prisotnim odtisom ni zgolj ponovitev preteklega dogodka. Zdaj se gledalci ne soočajo več z delovnim procesom pri nastajanju grafičnega lista, pač pa so v ospredju pozornosti odtisi v funkciji razstavnih eksponatov. Linorezi velikih dimenzij (cca 140 x 200 cm) so sicer tudi tokrat s ščipalkami pritrjeni na vrvice; avtorji so se odrekli okvirjem in zaščitnemu steklu. Kljub temu postavitev sledi osnovnim galerijskim principom. Za nekatere od listov so študentje izdelali po več matric in jih pred tiskanjem sestavili; iskanje stikov med matricami, ki naj bi bili čim manj ali pa sploh ne opazni, je bilo poseben izziv. Odtisi so narejeni pretežno v črni barvi, nekateri listi pa so tudi v drugih barvah. Abstraktne in abstrahirane forme imajo organsko izhodišče, nekateri motivi pa se vežejo neposredno na človeško anatomijo. Še posebej izstopajo povečave spiralastega vzorca na koži palčne blazinice, kar sproža številne vsebinske asociacije.

Grafika, ki je kot nova tehnika vzniknila sredi 15. stoletja in zaradi možnosti razmnoževanja hitro osvojila evropski umetnostni prostor, je bila več stoletij praviloma majhnih dimenzij. Že v prvih letih 16. stoletja se je po zaslugi Albrechta Dürerja iz informativnega pripomočka v slikarskih in kiparskih delavnicah dvignila na raven avtonomne umetnine. Iz inventarnih popisov gradov vemo, da so grafike že v 17. in 18. stoletju obešali na stene plemiških soban kot del likovne opreme. Kljub temu pa grafika nikoli ni izgubila značaja likovnega dela, ki si ga radi ogledujemo, medtem ko držimo list v rokah v vodoravni legi. Možnost intimnega odnosa med gledalcem in umetnino je pomembna lastnost grafičnega lista. Povečevanje dimenzij tudi na področju grafičnega lista gre v korak s splošnimi tendencami v sodobni likovni umetnosti, ki vzpostavlja nova razmerja med gledalci in artefakti. Klasične grafične tehnike pri tem postavljajo določene omejitve, zato izbira cestnega valjarja za odtiskovanje v študentskem projektu ni izhajala zgolj iz želje po atrakciji, pač pa je predstavljala edino možnost za načrtovano izvedbo.

S povečanjem dimenzij in s prenosom tehničnega postopka v javni prostor so študentje učinkovito opozorili javnost na specifičen ustvarjalni proces, ki ga umetnik običajno opravlja v osami ateljeja

Seveda pa ni bilo naključno ali zgolj odraz splošnih likovnih tendenc, da so se mladi grafiki in njihov mentor v letu 2012 odločili za prenos postopka v javni prostor ter za večanje dimenzij grafičnega lista. Grafika ima v Sloveniji že zaradi ljubljanskega grafičnega bienala dokaj ugledno mesto med likovnimi poznavalci, v široki javnosti pa vendar ni dovolj opazna, še zlasti ne v Mariboru. Študentje so s privlačnim performansom pritegnili publiko, ki bi sicer ne zavila v razstavišče s klasično postavitvijo, hkrati pa je bil celoten sklop prireditev, ki jih je pripravil Oddelek za likovno umetnost, naravnan v sporočilo, da je likovna ustvarjalnost v Mariboru vredna vse pozornosti. Kako bi si sicer lahko razložili naslov celotnega sklopa prireditev z naslovom Umetnost: ZDAJ? Morda bi veljalo reči, da so prireditve v organizaciji Oddelka za likovno umetnost Pedagoške fakultete sežeto predstavile trenutno stanje na mariborski likovni sceni; še raje pa bi v naslovu zaznali poziv: Zdaj je pravi čas, da v Mariboru damo umetnosti pravo veljavo! Razstava v KiBeli ohranja to energije polno sporočilo.